

การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์*

THE DEVELOPMENT OF AN ADDITIONAL COURSE ON THAI DRAMATIC
ART SKILLS FOR GRADE 7 STUDENTS IN THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE KALASIN

จิรณัฐกร เปาริสารคุนกร, มนตรี วงษ์สะพาน

Jiranattakorn Paorisankhunkorn, Montri Wongsaphan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University

Corresponding Author E-mail: jiranattakorn.anu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยใช้รูปแบบการทดลองโดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุกุลนารี จำนวน 42 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. เนื้อหา 4. กิจกรรมการเรียนรู้ 5. การประเมินผล บูรณาการกระบวนการสอนทักษะปฏิบัติ และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ ขั้นประเมินและปรับปรุงการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องตามเกณฑ์ คะแนนที่ได้จากการเรียนด้วยหลักสูตรนี้มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 87.23/88.45 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ผลการใช้หลักสูตร พบว่า เครื่องมือประกอบหลักสูตรมีความสอดคล้องและมีความเชื่อมั่น ผลการประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบด้วย ความรู้ทางนาฏศิลป์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีความสามารถพื้นฐาน

ทางนาฏศิลป์และความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร; ทักษะนาฏศิลป์ไทย; นาฏศิลป์สร้างสรรค์; คุณค่าวัฒนธรรมไทย

Abstract

The purpose of this study was to develop an additional course of Thai dramatic art skills for grade 7 students under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin. The samples were grade 7 students of Anukoolnaree School for 42 students. The research instruments were a knowledge test, and questionnaire. The data were analyzed by the use of mean, percentage, standard deviation, and compared by t-test (Dependent Samples).

The findings were revealed as follows: The course comprised of principles, objectives, contents, learning activities, and assessments. There were five stages of learning integrated with practice skill and appreciation of Thai culture: 1. Preparation, 2. Practice, 3. Performance, 4. Design, and 5. Evaluation and Revision. The effectiveness of the course had an efficiency of 87.23/88.45. After implementing the course, it was found that its materials were consistent and valid. The results of evaluation on Thai dramatic art skill showed that the post-test mean score was higher than the pre-test mean score. The basic Thai dramatic art ability and the creative Thai dramatic art designing ability were at the highest levels and was statistically significant level at 0.05.

Keywords: Curriculum Development; Thai Dancing Skills; Creative Dancing Arts; Thai Cultural Values

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดทำขึ้น โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการโดยมุ่งพัฒนานักเรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่น ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และ ทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอด ชีวิต โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551) กำหนดให้นักเรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งวิชานาฏศิลป์จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้

ศิลปะ โดยกำหนดให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์ อย่างสร้างสรรค์ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551) จากเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวจะเห็นได้ว่าศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ยังคงได้รับหน้าที่ในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมและปลูกฝังความมีสุนทรีย์ให้เกิดแก่เยาวชนของชาติ อีกทั้งยังทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าและเกิดความหวงแหนวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนอีกด้วย

จากความมุ่งเน้นในเนื้อหาสาระด้านนาฏศิลป์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ต้องการให้นักเรียนสามารถแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมรักความเป็นไทย ใฝ่มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2560) เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ข้อ 3.2.2 พัฒนาเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีทักษะ การคิดวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน เน้นการปรับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงสอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย เน้นพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านศิลปะ และด้านภาษาต่างประเทศ ดังนั้นการเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนจะต้องจัดประสบการณ์เพื่อให้เกิดทักษะดังกล่าวแก่นักเรียน ดังนั้นวิชานาฏศิลป์จึงมีส่วนสำคัญที่สามารถช่วยให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการจินตนาการ ถ่ายทอดอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกละเอียดในการสร้างสรรค์งานที่หลากหลายทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในการทำงานอื่นในชีวิตประจำวันได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยของสังคมโลก

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ถือเป็นการทดสอบความรู้และความคิดรวบยอดและใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจบการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งทำให้นักเรียนมีความตระหนักและเอาใจใส่ในการเรียนเพื่อใช้ในการทดสอบดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศปรับลดการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) จาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เหลือ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่

วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับอีก 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา วิชาศิลปะ และวิชาการงาน อาชีพและเทคโนโลยี ให้โรงเรียนเป็นผู้ออกข้อสอบและจัดสอบเอง โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 เป็นต้นไป ส่งผลกระทบในด้านการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์และการสำรวจสภาพ ปัญหาของครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลึกลับ พบว่า นักเรียนขาดความสนใจไม่เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ จึงไม่ได้ตั้งใจปฏิบัติและมุ่งมั่นที่จะ เรียนรู้อย่างจริงจัง ส่งผลให้มีผลการเรียนต่ำกว่าเป้าหมายและขาดความคิดสร้างสรรค์ในการนำ ทักษะนาฏศิลป์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่รับผิดชอบในการสอนวิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงเห็นควรในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่า วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลึกลับ โดยดำเนินการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบขั้นตอนการพัฒนา หลักสูตรของ Tyler (1949); Taba (1962); Saylor & Alexander (1981); (Oliva(1992); สัจ จุฑานันท์ (2532); และวิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) แล้วนำมาดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามวิธีการ วิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสภาพปัญหาความต้องการของนักเรียนและ สังคม เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร เป็นการ นำข้อมูลพื้นฐานมาพัฒนาเป็นร่างหลักสูตร ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้รับและ จัดทำร่าง เอกสารประกอบหลักสูตร ประเมินเอกสารหลักสูตร และศึกษานำร่องเพื่อนำข้อมูลที่ได้มา ปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และ ขั้นที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตร มาปรับปรุงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในหลักสูตรที่พัฒนา โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานในการ พัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย แนวคิดปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวะนิยม (Existentialism) ที่มุ่ง ให้นักเรียนได้ค้นพบและรู้จักตนเองโดยการทบทวนซึ่งจะช่วยให้นักเรียนรู้ศักยภาพของตนเอง แนวคิดการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ โดยทักษะทางนาฏศิลป์เป็นทักษะที่อาศัยการเคลื่อนไหวของ ร่างกายหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นความสามารถของ นักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหรือการกระทำด้วยการแสดงออกต่าง ๆ โดยเน้นการประเมิน จากประเมินภาคปฏิบัติ (Performance) ประเมินกระบวนการเรียนรู้ (Process) ประเมิน ผลผลิต (Products) และแฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลึกลับ ที่มีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบทดลอง โดยการจัดทำร่างหลักสูตร ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของโครงสร้างหลักสูตรและเครื่องมือประกอบหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่อง (Try Out) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุกุลนารี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 42 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยแบบทดสอบความรู้การวัดและประเมินผลด้านความสามารถใช้เครื่องมือวัด คือ แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์เป็นแบบวัดทักษะปฏิบัติ (Performance Test) โดยใช้แบบสังเกตชนิดมีโครงสร้าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rubric Scale) เป็นแบบสังเกตรายบุคคล และ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบของลิเคิร์ต 5 ระดับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบทดสอบความรู้ และแบบสอบถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 แบบทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ และประเมินผลด้านความสามารถใช้เครื่องมือวัด คือ แบบประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานในการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือด้วยสูตร E1/E2 โดยใช้เกณฑ์ 80/80 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

5.2 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลังการเรียนรู้วิเคราะห์โดยใช้สูตร t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย

หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ เนื้อหาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ระหว่างเรียน (E1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 87.23

และผลคะแนนที่ได้จากทดสอบหลังเรียน (E2) เท่ากับ 88.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

ผลการใช้หลักสูตร ปรากฏผลดังนี้

ผลการทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย มีคะแนนก่อนหลังเรียน 20.52 คะแนน และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 35.38 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 14.86 คะแนน แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรดังกล่าว มีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบความรู้ทางนาฏศิลป์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ผลการประเมินความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย มีคะแนนเฉลี่ย 14.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์เป็นเครื่องมือวัดผล มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เท่ากับ 64.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.33 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลของการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นำผลสรุปมาอภิปรายได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. เนื้อหาหลักสูตร 4. กิจกรรมการเรียนรู้ 5. การประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Taba (1962) ที่ว่า หลักสูตรทุกหลักสูตรไม่ว่าจะออกแบบเป็นหลักสูตรลักษณะใดก็ตามจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ จุดหมายและวัตถุประสงค์

เฉพาะ การคัดเลือกและจัดระบบเนื้อหา รูปแบบของการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และการประเมินผล เช่นเดียวกับ Tyler (1949) ที่กล่าวว่าหลักสูตรที่ดีนั้นควรได้มาจากการตั้งคำถามที่เป็นหลักการและเหตุผลเพื่อนำไปสู่การกำหนดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ ความมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผล ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลักสูตรมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยหลักการ แนวคิดทฤษฎี ปรัชญาพื้นฐาน เหตุผลและความจำเป็นมากำหนดเป็นหลักการของหลักสูตรต้องมีการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนซึ่งนั่นก็คือวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการที่นักเรียนจะเกิดผลลัพธ์ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรจะต้องมีการจัดเนื้อหาสาระที่ต้องเรียนรู้อย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมที่หลากหลายและประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนว่าเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด จากความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบที่สำคัญเหล่านี้มาใช้เป็นแนวทางในการ พัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์

สำหรับองค์ประกอบของทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ 2. ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ และ 3. ความชำนาญในการปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วคล่องแคล่ว จนสามารถนำไปใช้ในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ได้ตามลำดับ จึงนำไปสู่การกำหนดเนื้อหาหลักสูตร ดังนี้ 1. ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ ประกอบด้วย ความหมายของนาฏศิลป์ ความสำคัญและประโยชน์ของนาฏศิลป์ และองค์ประกอบของนาฏศิลป์ 2. ความสามารถพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ประกอบด้วย นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และนาฏศิลป์อีสาน 3. ความชำนาญในการปฏิบัติจนเกิดความสามารถในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ประกอบด้วย การเคลื่อนไหว การสื่อความหมาย การนำเสนอแนวคิดใหม่ 4. การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วย ความหมายของวัฒนธรรม ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่า มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นการเตรียมของนักเรียน สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมเพื่อนำไปใช้ในการเรียน 2. ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบเป็นการใช้ทักษะการสังเกตและเลียนแบบสิ่งที่ครูสาธิตแล้วฝึกปฏิบัติตาม 3. ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ เป็นการฝึกอย่างต่อเนื่องจนสามารถปฏิบัติได้เองโดยอัตโนมัติ 4. ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ เป็นการต่อยอดทักษะมาใช้ในการออกแบบผลงานทางนาฏศิลป์สร้างสรรค์ และ 5. ขั้นประเมินและปรับปรุง เป็นการสะท้อนผลการนำเสนอผลงานทางนาฏศิลป์สร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่า วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาภาพสินธุ์ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา หน่วย การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัคพงศ์ สุขมาตย์ (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และฉวีวรรณ ตาลสุก (2556) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา และมีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

จากผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักสูตรที่ดีจะต้องมีการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้อย่างมั่นใจว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบและพร้อมที่จะนำไปใช้ดังที่ Tyler (1949); Taba (1962) และ Saylor & Alexander (1981) ที่ได้กล่าวว่า การประเมินคุณภาพหลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรและช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นก่อนที่จะนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริง สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากการประเมินหลักสูตรแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทำการทดลองนำร่อง (Try Out) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองนำร่องด้วยหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง มีความเป็นไปได้ทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ

ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ พบว่า หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.23/88.45 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรดังกล่าว ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เท่ากับ 64.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.33 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด และมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ เป็นหลักสูตรที่ใช้ได้ผลดี ช่วยให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้ทางนาฏศิลป์ ทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์และความชำนาญในการออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ รวมถึงการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสูตรดังกล่าวพัฒนาขึ้นมาโดยใช้แนวคิดพื้นฐานจากปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ที่มุ่งเน้นความพึงพอใจของนักเรียน

เป็นรายบุคคล ประกอบกับการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครูและนักเรียนที่แท้จริง ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองนำร่องก่อนนำไปใช้จริง และสิ่งสำคัญที่ทำให้นักเรียนเกิดทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์มาจากกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นการเตรียมความพร้อม 2. ขั้นปฏิบัติทักษะตามแบบ 3. ขั้นแสดงออกอย่างชำนาญ 4. ขั้นสร้างสรรค์การออกแบบ และ 5. ขั้นประเมินและปรับปรุง ทำให้นักเรียนมีความพร้อมก่อนที่จะเริ่มเรียน อีกทั้ง ครูได้มีการสาธิตการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน จากง่ายไปยาก จากซับซ้อนน้อยไปซับซ้อนมาก จากนั้นนักเรียนมีเวลาในการฝึกปฏิบัติอย่างเพียงพอจนสามารถปฏิบัติได้เองโดยไม่ใช้ตัวแบบหรือคำสั่งนำทาง และนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการต่อยอดออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสนธิ์ ที่มีประสิทธิภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 หลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านองค์ประกอบของหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนที่จะนำหลักสูตรนี้ไปใช้ควรต้องศึกษาหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นให้เข้าใจอย่างละเอียดเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การจัดการเรียนรู้ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการทำงาน การกำหนดเงื่อนไขในการสร้างกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อสร้างความอิสระในการคิดและไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกกังวลกดดันในการทำงานเพื่อให้เกิดผลลัพธ์เช่นเดียวกับผลการวิจัยดังกล่าว

2. ครูผู้สอนควรติดตามกิจกรรมของนักเรียนแต่ละคนและการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่มอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง เป็นไปตามแผนที่วางไว้พร้อมทั้งต้องสังเกตพฤติกรรมการทำงานอยู่เสมอ และต้องเตรียมห้องเรียน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นให้เพียงพอและพร้อมรองรับกับจำนวนนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดด้านอื่น ๆ ให้แก่นักเรียน เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น

2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยในระดับชั้นอื่น ๆ

3. ควรพัฒนาหลักสูตรเสริมในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น สำหรับชั้นอื่น ๆ โดยมีการบูรณาการ ทักษะนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตอย่างสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ฉวีวรรณ ตาลสุก. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนตรี วงษ์สะพาน. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูในการสร้างนวัตกรรมบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์* (ดุชนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). *เอกสารประกอบการเรียนกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2560). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี.
- สังกัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสหาย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- อัคพงศ์ สุขมาตย์. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา* (ดุขฎีนิพนธ์การศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Oliva, P. F. (1992). *Development the Curriculum* (3rd ed.). New York: Harper Collins.
- Saylor, G. J. et al. (1981). *Curriculum Planning for Better Teacher and Learning* (4th ed.). New York: Holt Rinehart and Winston.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and World.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic Principia of Curriculum and Instruction*. Chicago: the University of Chicago press.

